

Motion till riksdagen 2006/07:T332

av **Karin Svensson Smith m.fl. (mp)**

Fusket inom taxibranschen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att tömning av taxameter obligatoriskt ska ske i av tillsynsmyndigheten fastställd redovisningscentral.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att polisen bör få rätt att beslagta slutrapporter från taxametrar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att körkortslagen bör ändras så att ett körkort återkallas för dem som utövat olaga yrkesmässig trafik.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att fordon som använts i strid med yrkeslagstiftningen ska kunna beslagtas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att tillsynsmyndigheten, åklagarmyndigheten och polisen bör ta fram en gemensam handlingsplan för att komma till rätta med fusket i branschen.

Inledning

Att komma åt fusket är ett aktuellt ämne i den politiska debatten. Diskussionen om hur statsmakterna bäst ska kunna underlätta för småföretagen är också intensiv. Ska seriösa företag kunna arbeta under rättvisa konkurrensvillkor borde kraftfulla åtgärder vidtas mot dem som undanhåller delar eller hela intäkten från beskattning samt bryter mot andra bestämmelser som hederliga småföretag följer. Taxinäringen är ett exempel på en bransch som behöver saneras från fusk.

Taxinäringen har genomgått stora förändringar sedan avregleringen 1990. Syftet med avregleringen var att främja en sund konkurrens och därmed höja

Fel! Okänt namn på

effektiviteten i branschen. Servicen till taxikunderna skulle förbättras. Resultatet har inte blivit det förväntade. Såväl kunder/resenärer som anställda visar prov på allt större missnöje med taxi på samma sätt som i de flesta andra avreglerade branscher. Avregleringarna på 1990-talet har varit ett led i marknadssekonomins utbredning på de samhälleliga och mänskliga behovens bekostnad. De vinster som enligt ekonomisk teori skulle uppstå har i stället visat sig resultera i undanhållna skattemedel och minskad uppfyllelse av de transportpolitiska målen.

Omfattande fusk

Länsstyrelsen i Skåne skriver om taxi i sin redovisning för verksamheten 2002. Det är det första som tas upp på den sida som ägnas åt kommunikationerna i länet: Ett omfattande fusk förekommer bland trafikföretagen. Detta är särskilt påtagligt inom taxibranschen där ett tjugotal trafiktillstånd återkallats. I Malmötrakten finns för närvarande ca 1 000 registrerade taxibilar. Innan avregleringen 1990 var antalet registrerade taxibilar 270. Efterfrågan på taxiresor har inte stigit i motsvarande grad. Hederliga personer har därför svårt att försörja sig inom taxibranschen. Skattemyndigheterna och polisen uppskattar att endast ca 20 % körs in i taxametern och att resterande 80 % är svart. När polisen stoppat taxibilar finns det exempel på sådana som kört in 45 kronor på en dag. Fastpriserna registreras inte i taxametern. Sanktionerna mot dylika brott är svaga. Det finns exempel på en taxibilsägare med två anställda som kört i två år utan tillstånd, tjänat minst 1 miljon kronor och dömts till böter på 3 600 kronor. I Stockholm finns ett antal icke auktoriserade beställningscentraler. 350 taxiåkare löste in kontokortslippar motsvarande 28 miljoner kronor under 14 månader. Vid kontroll konstaterades att stora intäkter undandragits från beskattning.

Kvinnor utsatta

Osäkerheten för resenärerna har ökat. En sommar anmäldes 16 fall i Stockholmstrakten där taxichaufförer anklagades för att ha begått sexualbrott mot kunder. Enligt polisen var det officiella "vita" taxibilar. Särskilt med tanke på jämställdhetsmålet inom trafiken är det extra angeläget att kvinnors rörlighet inte ska begränsas av otrygga transportmöjligheter. Många kvinnor väljer taxi som färdmedel de mörka delarna av dygnet på grund av rädsla. Då ska de också kunna lita på att inte bli antastade av chauffören.

Svattaxi

Det är skillnad på svarttaxi – personer som i privatbilar mot betalning samt utan trafiktillstånd kör för dem okända personer – och reguljär taxiverksamhet. En razzia gjordes i Stockholm för att komma åt svarttaxi. Då visade det sig att 23 av de 130 kontrollerade chaufförerna saknade körkort. 34 var dömda för olika brott. Flera av taxichaufförerna var registrerade som arbetslösa och fick ersättning från a-kassa eller socialbidrag. I Örebro visade det sig att svarttaxiproblemet var så stort att länspolischefen föreslog att centrum skulle stängas av nattetid för all personbilstrafik som inte var godkänt yrkesmässig och på så sätt skapa en säker trafikmiljö. Detta var emellertid inte kommunen beredd att gå med på. I Halmstad sa kommunen ja till förslaget, varpå svarttaxiverksamheten gick ned med 40 %. Det planeras krafttag mot svarttaxi i flera andra kommuner.

Utredningar genomförda

I Danmark blev konsekvenserna av avregleringen så avskräckande att taxi-branschen återreglerades. I ett slag ökade skatteinbetalningarna med 79 %. För Sveriges vidkommande har situationen varit föremål för flera utredningar: Kundvänligare taxi SOU 1999:60 och Ekonomisk brottslighet inom taxinäringen SOU 2004:102. Även RSV 1995:32, SOU 1996:172, 1997:111 är källor som behandlar taxi och visar att taxifusket är ett nationellt problem. Taxibranschen lider, särskilt i storstäderna, av en kraftig överetablering, dålig arbetsmiljö, ökande trafiksäkerhetsproblem på grund av undermåligt vagnparksunderhåll, svag lönsamhet sammanhängande med illojal konkurrens och en omfattande ekonomisk brottslighet. Såväl utredningen om en kundvänligare taxi som andra utredningar visar dock att svart arbetskraft förekommer oavsett om taxibilarna är anslutna till en beställningscentral eller ej. Uppbär dessa personer dessutom bidrag i form av exempelvis a-kassa eller sjukpenning är fusket dubbelt. Samma utredning hävdar att brott mot vilotidsbestämmelserna är relativt vanligt förekommande inom taxibranschen. Trötta förare är givetvis en fara för trafiksäkerheten. Ett annat problem som belyses i utredningen är den bristande kompetensen hos dem som sköter upphandlingen av färdtjänst och andra offentligt finansierade resor. Priset blir väldigt avgörande för vem som får anbudet, men bakom ett lågt pris kan allehanda fusk dölja sig. Kontrollen av anbudsgivarna är ofta dålig.

Bara besluten som fattas

Remissinstanserna var positiva till de förslag som redovisas i SOU 1999:60 och i SOU 2004:102; det är bara regeringens förslag som fattas. Hur stora

Fel! Okänt namn på

belopp ska undanhållas statskassan och hur många kunder ska bli lurade innan statsmakterna vidtar åtgärder för att stävja fusket?

För att upprätthålla ett civiliserat och ansvarsfullt beteende i taxibranschen är det nödvändigt att alla berörda myndigheter har såväl personella som ekonomiska resurser för att kunna fungera som en effektiv kontrollfunktion. Det ska inte behöva ta länsstyrelsen två år att utfärda näringsförbud efter det att en näringsidkare blivit dömd för ett allvarligt brott.

Vid Svenska Transportarbetarförbundets kongress i april 2002 beslutades om en intensifiering av förbundets insatser för att komma till rätta med taxibranschens problem. Många av de mindre taxibolagen tecknar inte kollektivavtal för sina anställda och det talar för att löner inte betalas ut som de ska. Svenska taxiförbundet delar Skatteverkets uppfattning om det utbredda fusket och välkomnar att man tar krafttag mot skattefusket som innebär att seriösa företagare inom taxinäringen utsätts för illojal konkurrens.

Yrkestrafiken fyller ett stort samhälleligt behov, men den ska bedrivas under hederliga former. Syftet med avregleringen var att öka konkurrensen och därmed förbättra för kunderna samt sänka kostnaderna. Vad gäller priset för taxiresan har det sjunkit (även om många kunder luras att betala för mycket). Summan av dessa eventuella vinster för kunderna motsvarar dock inte mer än en bråkdel av det samhället förlorar på grund av uteblivna skatteintäkter. Skattemyndigheterna uppskattar 2006 att mellan 2 och 4 miljarder kronor årligen undanhålls statskassan till följd av den ekonomiska brottsligheten inom taxinäringen. I vissa fall förekommer annan allvarlig brottslighet i samband med svarttaxi, exempelvis våldtäkter och rån. De förväntade kvalitetsökningarna återstår att dokumentera. Att sanera branschen är nödvändigt för att stoppa fusket och skapa drägliga villkor för taxibranschens kunder samt dess anställda.

De mest angelägna åtgärderna på kort sikt är

- ? att tömning av taxameter obligatoriskt ska ske i av tillsynsmyndigheten fastställd redovisningscentral,
- ? att polisen får rätt att beslagta slutrapporter från taxametrar,
- ? att ett körkort återkallas för dem som utövat olaga yrkesmässig trafik,
- ? att fordon som använts i strid med yrkeslagstiftningen ska kunna beslagtas,
- ? att tillsynsmyndigheten, åklagarmyndigheten och polisen tar fram en gemensam handlingsplan för att komma till rätta med fusket i branschen.

Stockholm den 30 oktober 2006

Karin Svensson Smith (mp)

Per Bolund (mp)

Jan Lindholm (mp)

Tina Ehn (mp)